

HISTORIA – POZIOM ROZSZERZONY ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie wszystkich zadań z arkusza na poziomie rozszerzonym można uzyskać maksymalnie 50 punktów: za rozwiązanie zadań testowych [zadania 1–16] – 20 punktów, za analizę źródeł [zadania 17–24] – 10 punktów i za wypracowanie [zadanie 25] – 20 punktów
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych)
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty
- za zadanie otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów ile prawidłowych elementów odpowiedzi (zgodnie z wyszczególnieniem w kluczu) przedstawił zdający
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu jest mowa w poleceniu
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o pełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

Część I

ZADANIE		MODEL ODPOWIEDZI	SCHEMAT PUNKTOWANIA	
Numer zadania	Części zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za zadanie
1.		Zdający powinien zauważyć, że rewolucja neolityczna spowodowała, iż niektóre grupy ludzi zaczęły prowadzić osiadły tryb życia i utrzymywać się z uprawy roślin (rolnictwa). Przykładowe odpowiedzi: • ludzie osiedlali się i tworzyli pierwsze osady, później przekształcone w miasta • ludzie opanowali uprawę roli i zaczęli utrzymywać się z tego, co zebrali z pól Uwaga: W odpowiedzi może zostać zawarta jedna zmiana (dotycząca trybu życia lub sposobu zdobywania pożywienia).		1

2.		Demokracja (ustrój demokratyczny) Funkcje: • kreacyjna (np. powoływanie nowych urzędników i dowódców wojskowych) • kontrolna (np. kontrolowanie działalności urzędników, kontrola zaopatrzenia w żywność) • sądownicza (osądzanie spraw o zdradę stanu) • i inne, np. wysłuchiwanie próśb obywateli, rozpatrywanie spraw dotyczących obronności		1
3.	1.	476	1 (za trzy informacje)	1
	2.	Romulus (Romulus Augustulus)		
	3.	Konstantynopola		
4.		Zdający powinien zauważyć, że plan i opis dotyczą różnych wydarzeń w dziejach wojen polsko-krzyżackich. Mapa dotyczy Wielkiej Wojny z Zakonem (1409–1411), a opis – wojen za panowania Władysława Łokietka (1327–1333). Argumenty: • mapa dotyczy Wielkiej Wojny z Zakonem, a opis dotyczy innego wydarzenia (wojny z Krzyżakami za Władysława Łokietka) • mapa i opis przedstawiają różne sytuacje (inne ruchy wojsk, inne miejscowości) Uwaga: należy uznawać także inne logicznie uzasadnione argumenty.		1
5.	A.	Zdanie 2. jest prawdziwe.	1	2
	B.	Zdający powinien zauważyć, że panowało wówczas przekonanie, iż Bóg wskaże niewinnego, pozwalając mu wyjść bez szwanku z próby (lub zwyciężyć w walce). Przykładowe odpowiedzi: • Przyjęto, że – gdy nie było świadków – o losie winnego decydował Bóg jako „sprawiedliwy sędzia”. • Uważano, że Bóg rozstrzyga, kto jest winny, a kto niewinny, stając po stronie niewinnego.	1	
6.		1. Bolesław Chrobry 2. Bolesław Śmiały (Szczodry) 3. Ludwik Węgierski (Andegaweński)	1 (za trzy informacje)	1
7.		Zdanie 1. jest fałszywe.		1
8.	A.	Zdający powinien zauważyć, że wszystkie wymienione grupy szlachty nie posiadały na własność ziemi. Przykładowe odpowiedzi: • Grupy te nie należały do posesjonatów. • Byli to ludzie bez własnej ziemi.	1	2

	B.	Zdający powinien zauważyć, że grupy ubogiej szlachty stanowiły narzędzie w ręku magnaterii, a więc, dążąc do ograniczenia wpływu magnatów na sprawy państwowe, odbierano im jedno z narzędzi wpływu na sprawy państwa. Przykładowe odpowiedzi: - Ponieważ grupy te stanowiły narzędzie w rękach magnaterii. - Walcząc z magnatami chciano odebrać im sposób wpływu na życie państwa, a takim narzędziem była uboga szlachta.	1	
9.		Legiony Polskie [we Włoszech], Legiony Dąbrowskiego		1
10.		C		1
11.	A.	3 (dekabrystami)	1	2
	B.	Zdający powinien zauważyć, że przyczyną katongi był bunt przeciw absolutnej władzy cara. Przykładowe odpowiedzi: - Zostali ukarani za bunt przeciw władzy carskiej. - Na katorgę zostali zesłani, ci którzy spiskowali przeciw carowi.	1	
12.	1.	Nakład (system nakładczy); dopuszcza się: chałupnictwo	1 (za trzy informacje)	1
	2.	Uwłaszczenie (uwłaszczenie chłopów)		
	3.	Luddyzm (ruch burzycieli maszyn)		
13.		Nie Zdający powinien zauważyć, że w Polsce odsetek osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych był niższy niż we Francji i w Niemczech, np. w 1933 r. we Francji na 335 tys. bezrobotnych zasiłek pobierało 313 tys. (czyli ponad 90%), gdy w tym samym czasie odsetek ten w Niemczech i w Polsce był dużo niższy (Niemcy – około 42%, Polska ok. 18%). Relacje te utrzymywały się przez większą część analizowanego okresu. Oznacza to, że w Polsce był o wiele gorzej rozbudowany system ubezpieczeń na wypadek bezrobocia. Przykładowe odpowiedzi: - W Polsce najmniejszy odsetek bezrobotnych pobierał zasiłki (np. w 1934 r. na 414 tys. bezrobotnych, zasiłki pobierało 77 tys., czyli około 20%), gdy w tym samym roku w Niemczech i we Francji było ich dużo więcej (około 90 i 50%). Dowodzi to najsłabszego systemu ubezpieczeń w Polsce. - We Francji i w Niemczech w każdym roku większy procent bezrobotnych pobierał zasiłki, niż w Polsce (np. w 1935 r. we Francji około 90%, w Niemczech około 50%, a w Polsce poniżej 20%). Świadczy to o słabości polskiego systemu ubezpieczeń na wypadek bezrobocia.	Zdający powinien swoją odpowiedź odnieść do danych z tabeli, choć nie musi ich cytować.	1

14.	Proces norymberski – 3 Podpalenie Reichstagu – 2 Zjednoczenie Niemiec – 5 Pucz monachijski – 1 Budowa muru berlińskiego – 4	za poprawny porządek chronologiczny	1
15.	Zdający powinien zauważyć, że władze radzieckie i niemieckie posługiwały się różnymi metodami, wynikającymi z ideologii: władze radzieckie, deklarując działanie w imieniu „ludu”, fikcyjnie powoływały się na jego decyzje, gdy tymczasem władze niemieckie odrzucały tego rodzaju rozwiązania. Przykładowe odpowiedzi: • Władze radzieckie rozciągnęły całkowicie swoje prawodawstwo na ziemie wcielone, a władze niemieckie pozostawiły w GG częściowo zmienione ustawodawstwo polskie. • Władze radzieckie zorganizowały fikcyjne wybory, pozorując legitymizację władzy, a władze niemieckie odrzuciły jakiegokolwiek pozory.		1
16.	Zdający powinien odwołać się do: - napisu: zauważyć, że wyraża się w nim negatywna ocena rzeczywistości: wyodrębnienie liter MO w słowie demokracja, wydźwięk napisu (rok demokracji = rok trwania stanu wojennego) - elementu graficznego: postaci zomowca (milicjanta) symbolu terroru i przemocy Przykładowe odpowiedzi: • Autor uważa, że krajem rządzi milicja (i wojsko) – na plakacie widnieje skrót MO; napis demokracja wskazuje, że w Polsce zamiast demokracji – władzy ludu, rządzi Milicja Obywatelska, co potwierdza postać milicjanta. • Autor uważa, że Polską rządzi milicja (i wojsko), na co wskazuje postać milicjanta oraz treść napisu z wyeksponowanymi literami MO. • Rok tak zwanej demokracji w Polsce to rok trwania stanu wojennego: litery MO w słowie demokracja. Władza stosuje przemoc i terror, wskazuje na to postać zomowca.	1 pkt za wyjaśnienie napisu i 1 pkt za wyjaśnienie rysunku	2

Część II

17.	Zdający powinien zauważyć, że głównym celem reformy przeprowadzonej przez Amenhotepa IV było pozbawienie wpływów politycznych (odsunięcie od władzy, wyzwolenie się spod wpływu) tebańskich kapłanów Amona. Przykładowa odpowiedź: - Faraon chciał odsunąć od władzy kapłanów. - Celem reformy Amenhotepa była odbudowa władzy faraona, którą ograniczali kapłani.		1
18.	Ateny były podporządkowane Krecie (uzależnione od Krety).		1
19.	Zdający powinien zwrócić uwagę, że w greckiej i rzymskiej ekspansji terytorialnej (polityce) wierzenia religijne odgrywały istotną rolę. Poparcie bogów (np. wyrażone przez wyrocznię) decydowało o podjęciu działań (także zbrojnych); wierzone, że sukces zależał od przychylności bogów. Przykładowe odpowiedzi: - Grecy i Rzymianie składali swój los w ręce bóstw i, przy podejmowaniu decyzji dotyczących podbojów, kierowali się znakami pochodzącymi od bogów. - Wola bogów ujawniana za pośrednictwem wyroczni miała wielki wpływ na decyzje polityczne.		1
20.	Zdający powinien zauważyć, że posąg sugeruje boskie pochodzenie Oktawiana Augusta (Amor u stóp cesarza uosabia jego boskie pochodzenie od Wenus), a tymczasem Tertulian odmawia cesarzowi boskiego pochodzenia, nazywa go człowiekiem. Przykładowe odpowiedzi: - Dla Tertuliana cesarz nie jest bogiem, lecz człowiekiem, choć ważnym i godnym szacunku. - Chrześcijanie odrzucali ideę boskości cesarza i uważali go za człowieka, co przeczy ideologii starożytnego państwa rzymskiego (Cesarstwa Rzymskiego), którą uosabia posąg Oktawiana.		1
21.	Tak, autorzy są zgodni. Zdający powinien dostrzec, że obaj autorzy wywodzą działanie władzy z woli Boga. Kto występuje przeciw władzy, występuje przeciw samemu Bogu. Przykładowe odpowiedzi: - Autorzy uważali, że bunt przeciw władzy, jest buntem przeciw Bogu, gdyż władza działa na mocy jego prawa. - Autorzy źródeł są zgodni, że władza świecka działa w imieniu Boskim i sprzeciw wobec niej jest niemoralny (sprzeczny z prawem Bożym).	Uwaga: warunkiem zaliczenia zadania jest poprawne podanie oceny i uzasadnienia.	1

22.	A.	4. (św. Piotr)	1	2
	B.	Zadający powinien zauważyć, że wspólnym elementem są klucze przedstawione w rękach św. Piotra oraz w herbie papieskim. Symbolizują one władzę papieską oraz samego papieża jako następcy św. Piotra. Przykładowe odpowiedzi: • Tym, co łączy obie ilustracje są klucze. Są one symbolem władzy papieża, a Piotr był pierwszym biskupem Rzymu (papieżem). • Klucze to element wspólny, symbolizują one władzę Piotra jako pierwszego papieża nad światem ziemskim i bramami do nieba.	1	
23.		Koncepcja suwerenności narodu (ludu), (władza od ludu).	1	2
		Koncepcja władzy „z Bożej łaski” (władza od Boga).	1	
24.		Zdający powinien zwrócić uwagę, że Napoleon chciał w ten sposób usankcjonować swoją władzę nad porewolucyjną Francją (rządy z woli ludu), ale jednocześnie dążył do usankcjonowania swojej władzy w oczach ówczesnej Europy – dworów monarchów europejskich (nawiązanie do tradycji cesarstwa Karola Wielkiego) oraz dotychczasowych (przedrewolucyjnych) elit społecznych. Przykładowe odpowiedzi: • Napoleon chciał, aby jego władza była niepodważalna, stąd odwoływał się do dwóch koncepcji pochodzenia władzy – od ludu i od Boga. • Napoleon chciał się zabezpieczyć przed różnymi próbami podważenia swojej władzy i dlatego wykorzystał obie koncepcje do legalizacji swojej władzy. • Napoleon zabiegał o poparcie różnych grup społecznych – ludu, ale także arystokracji. Stąd odwołanie do różnych koncepcji – władzy od ludu i władzy od Boga.		1

Część III

Zadanie 25.

Temat I

IV poziom 16–20 pkt

Zdający:

- ✓ wszechstronnie zanalizował i przedstawił rywalizację między cesarstwem i papieżem w średniowieczu oraz ocenił jej wpływ na dzieje średniowiecznej Europy
- ✓ wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty: polityczne, religijne, społeczne i gospodarcze, oraz powiązania (związki i relacje) między nimi
- ✓ świadomie odniósł się do historiografii i ocen historyków (np. Benedykta Zientary, Tadeusza Manteuffla)
- ✓ sformułował wnioski i własną ocenę oraz podsumował rozważania.

III poziom 11–15 pkt

Zdający:

- ✓ przedstawił rywalizację między cesarstwem i papieżem w średniowieczu w syntetycznej formie dokonawszy trafnej i celowej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, oraz posługując się ze zrozumieniem terminologią historyczną właściwą opisywanej epoce
- ✓ przedstawił zagadnienie w ujęciu dynamicznym, *np. zauważył, że stosunki między cesarstwem i papieżem zmieniały się w zależności od sytuacji politycznej oraz osobowości i autorytetu stron konfliktu [cesarzy i papieży], a także kształtowania się idei niezależności (suwerenności) królestw („Rex est imperator in regno suo”)*
- ✓ zauważył etapy w relacjach obu uniwersalizmów
- ✓ dostrzegł złożoność zjawisk historycznych, podejmując próbę ukazania różnych ich aspektów: politycznych, religijnych, społecznych i gospodarczych, oraz związków i relacji między nimi, *np. powiązał reformę gregoriańską z odnową życia religijnego i wzrostem autorytetu i ambicji politycznych papieża, opisał różnorakie konsekwencje wypraw krzyżowych dla Rzymu, zauważył wpływ rozwoju idei suwerenności królestw europejskich na konflikt między cesarstwem i papieżem, uwzględnił wykorzystanie walki między uniwersalizmami przez władców polskich do realizacji własnych celów, np. Bolesława Śmiałego czy ostatnich Piastów*
- ✓ sformułował wnioski i podjął próbę oceny

II poziom 6–10 pkt

Zdający:

- ✓ przedstawił w ujęciu statycznym faktografię związaną z tematem, właściwie określając ramy chronologiczne i zakres terytorialny zagadnienia.
- ✓ opisał niektóre przyczyny i skutki przedstawianego zagadnienia, *np. sukces ruchu odnowy Kościoła w X i XI w., hasła niezależności Kościoła od władzy świeckiej władców, ukształtowanie się idei suwerenności królestw i powstanie monarchii narodowych, powstanie idei koncyliaryzmu u schyłku średniowiecza*
- ✓ prawidłowo użył i zastosował terminologię historyczną, *np. Dictatus papae, cesaropapizm, inwestytura, wyprawy krzyżowe, koncyliaryzm*
- ✓ podjął próbę sformułowania wniosków i oceny

I poziom 1–5 pkt

Zdający:

- ✓ podał jedynie kilka, niekoniecznie uporządkowanych, faktów dotyczących stosunków papieża z cesarstwem (współistnienia obu uniwersalizmów) w średniowiecznej Europie, *np. konflikt między Grzegorzem VII a Henrykiem IV, pontyfikat papieża Innocentego III, Wielka Schizma Zachodnia*
- ✓ poprawnie umieścił rozważania w czasie i przestrzeni

Uwaga:

1. Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.
2. Błędy merytoryczne obniżają wartość pracy na każdym poziomie.

Temat II

IV poziom 16–20 pkt

Zdający:

- ✓ wszechstronnie przedstawił politykę władz Polski Ludowej wobec Kościoła katolickiego i ocenił jej skuteczność
- ✓ wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazał różne ich aspekty: polityczne, ideologiczne, społeczne oraz powiązania (związki i relacje) między nimi
- ✓ świadomie odniósł się do historiografii i ocen historyków, np. Jerzego Eislera, Andrzeja Paczkowskiego, Antoniego Dudka
- ✓ sformułował wnioski i własną ocenę oraz podsumował rozważania.

III poziom 11–15 pkt

Zdający:

- ✓ przedstawił zagadnienie w syntetycznej formie, dokonawszy trafnej i celowej selekcji faktów, która świadczy o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii; ze zrozumieniem posłużył się terminologią historyczną
- ✓ przedstawił zagadnienie w ujęciu dynamicznym; zauważył, że relacje między państwem i Kościołem katolickim zmieniały się w zależności od układu sił politycznych w Polsce, a także od rozwoju sytuacji międzynarodowej, uwzględnił specyfikę polską w relacjach państwo–Kościół na tle innych państw *Bloku Wschodniego*
- ✓ zaproponował cezury wewnętrzne w opisywanym zagadnieniu, np. *polityka władz Polski Ludowej wobec Kościoła katolickiego do 1956 r. w okresie „małej stabilizacji”, dekadzie Gierka i w latach 80.*
- ✓ dostrzegł złożoność zjawisk historycznych, podejmując próbę ukazania różnych ich aspektów: politycznych, społecznych, gospodarczych kulturowych oraz związków między nimi, np. *ukazał rolę Kościoła katolickiego (prymasa Stefana Wyszyńskiego i Jana Pawła II) w powojennej Polsce, podkreślając wpływ Kościoła na postawy społeczne i działalność opozycji oraz postępowanie władz, zwrócił uwagę na narastanie niezadowolenia Polaków, „oporności” społeczeństwa polskiego wobec władzy, w miarę pogarszania się sytuacji gospodarczej w kraju, powiązał politykę władz Polski Ludowej wobec Kościoła katolickiego z sytuacją międzynarodową*
- ✓ sformułował wnioski i podjął próbę oceny skuteczności polityki władz wobec Kościoła katolickiego.

II poziom 6– 10 pkt

Zdający:

- ✓ przedstawił w ujęciu statycznym faktografię związaną z polityką władz Polski Ludowej wobec Kościoła katolickiego, właściwie określając ramy chronologiczne zagadnienia oraz wykazując się umiejętnością myślenia przyczynowo-skutkowego, np. *zauważył wpływ ideologii na politykę władz i związek polityki państwa wobec Kościoła na umocnienie społeczne polskiego katolicyzmu, dostrzegł wpływ pontyfikatu Jana Pawła II na narastanie oporu społeczeństwa polskiego i transformację ustrojową*
- ✓ prawidłowo użył i zastosował terminologię historyczną, np. *zimna wojna, odwilż, Episkopat, Millenium, drugi obieg, konklawe*
- ✓ podjął próbę sformułowania wniosków.

I poziom 1–5 pkt

Zdający:

- ✓ podał kilka faktów związanych z tematem oraz postaci, które w nich uczestniczyły, *np. uwięzienie prymasa Wyszyńskiego w 1953 r., obchody Millenium, wybór Karola Wojtyły na papieża*
- ✓ poprawnie umieścił temat w czasie i przestrzeni.

Uwaga:

1. Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.
2. Błędy merytoryczne obniżają wartość pracy na każdym poziomie.